Valiokunnan lausunto YmVL 7/2021 vp– HE 49/2021 vp

Ympäristövaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi geenitekniikkalain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi geenitekniikkalain muuttamisesta (HE 49/2021 vp): Asia on saapunut ympäristövaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- neuvotteleva virkamies Kirsi Törmäkangas, sosiaali- ja terveysministeriö
- hallitussihteeri Helena Korpinen, sosiaali- ja terveysministeriö
- johtava asiantuntija Sanna Viljakainen, maa- ja metsätalousministeriö
- ylitarkastaja Marja Ruohonen-Lehto, Suomen ympäristökeskus
- suojelupäällikkö Tapani Veistola, Suomen luonnonsuojeluliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- ympäristöministeriö

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksessä ehdotetaan geenitekniikkalain muuttamista EU:n lainsäädäntömuutosten täytäntöönpanemiseksi. Muutokset koskevat pääasiassa luonteeltaan teknisiä seikkoja, kuten tietojen toimittamista koskevia vaatimuksia. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Ympäristövaliokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä kiinnittäen maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota seuraaviin näkökohtiin.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muuntogeenisillä organismeilla tehtäviä kenttäkokeita koskevan yleisön kuulemisajan lyhentämistä 60 päivästä 30 päivään. Valiokunta pitää lyhentämiselle esitettyjä perusteluja hakemuskäsittelyn tehostamisesta hyväksyttävinä. Olennaista on, että kenttäkokeet koskevat nykyään pääasiassa kliinisiä lääketutkimuksia, joita tehdään muuntogeenisiä organismeja sisältävillä lääkkeillä tai rokotteilla. Pandemiaan liittyvät kokemukset puoltavat me-

nettelyjen jouduttamista, eikä ympäristöriskien arviointiin itsessään ehdoteta muutoksia. Valiokunta pitää hyvänä myös sitä, että riskinarviointia ei jatkossakaan pidetä geenitekniikkalain 32 a §:n mukaisesti salassapidettävänä tietona, mikä edistää yleisön tiedonsaantioikeutta.

Valiokunta pitää tärkeinä tavoitteina yleisön tiedonsaantimahdollisuuksien parantamista, laajempaa osallistumista päätöksentekoprosesseihin sekä muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden parantamista ympäristöä koskevissa asioissa. Ympäristöä koskevan tiedon saanti ja yleisön osallistuminen päätöksentekoon myötävaikuttaa tietoisuuteen ympäristöasioista, antaa yleisölle mahdollisuuden ilmaista huolenaiheensa ja viranomaisille mahdollisuuden ottaa huolenaiheet asianmukaisesti huomioon, ja siten edistää päätöksenteon laatua. Hallituksen esitykseen ei sisälly muutoksenhakua koskevien säännösten muutosehdotuksia, sillä siinä on kysymys vain EU-säännösten täytäntöönpanosta. Valiokunta toteaa, että muutoksenhakusäännösten ajantasaisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota sopivassa yhteydessä.

Ympäristövaliokunta kiinnittää kuitenkin maa- ja metsätalousvaliokunnan huomiota siihen, että kenttäkokeita koskevan kuulemisajan pituutta lyhennettäessä on tärkeää huolehtia aktiivisesta tiedottamisesta ja tiedon saannin edistämisestä. Valiokunta pitää hyvänä sähköisten asiointipalvelujen hyödyntämistä seurannan tehostamiseksi esimerkiksi siten, että kuulemisaikojen alkamisesta voi tilata itselleen automaattisesti lähetettävän tiedon tai muutoin järjestetään vaivaton tapa seurata geenitekniikan lautakunnan päätöksentekoa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Ympäristövaliokunta esittää,

että maa- ja metsätalousvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2021 vp

Helsingissä 22.4.2021

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Hannu Hoskonen kesk
varapuheenjohtaja Tiina Elo vihr
jäsen Petri Huru ps
jäsen Mai Kivelä vas
jäsen Johan Kvarnström sd
jäsen Sheikki Laakso ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Mauri Peltokangas ps
jäsen Saara-Sofia Sirén kok
jäsen Hussein al-Taee sd
jäsen Katja Taimela sd
jäsen Mari-Leena Talvitie kok
jäsen Ari Torniainen kesk

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Ekroos

ERIÄVÄ MIELIPIDE

Perustelut

Tällä lainmuutoksella pantaisiin täytäntöön EU:n yleisen elintarvikeasetuksen uudistuksen yhteydessä geenitekniikkadirektiiviin eli ns. avoimen käytön direktiiviin 2001/18/EY tehdyt muutokset. Uudistuksilla pyritään edistämään muuntogeenisiä organismeja koskevien hakemusmenettelyjen läpinäkyvyyttä EU:ssa sekä tehostamaan hakemuskäsittelyä. Lisäksi muutettaisiin geenitekniikkalaissa olevia yleisön kuulemista koskevia säännöksiä. Muutokset yhtenäistäisivät kuulemisaikaa muiden EU jäsenvaltioiden kanssa ja lyhentäisivät geenitekniikan lautakunnan hakemuskäsittelyaikoja.

Pidämme sinänsä valiokuntaryhmänä hyvänä sitä, että kansalaisten osallisuutta sekä osallistumista tuetaan. Täten tuemme mielellämme esityksen tavoitteiden asettelussa, sitä jotta yleisön tiedonsaantimahdollisuuksia parannetaan. Samaten kannatamme ihmisten laajempaa osallistumista päätöksentekoprosesseihin. Näin toimimalla päätöksenteosta tulee avoimempaa ja läpinäkyvämpää. Tämä lisää päätöksenteon hyväksyttävyyttä. Niin ikään kannatamme esityksessä sitä, että siihen ei sisällytetä muutoksenhakua koskevien säännösten muutosehdotuksia, sillä nyt on kysymys vain EU-säännösten täytäntöönpanosta.

Emme kuitenkaan valiokuntaryhmänä voi hyväksyä sitä, että esitykseen sisältyy liiallista ja liian voimakasta poliittista ohjausta. Tämä näkyy muiden muassa siinä, että esitys linjaa vahvasti siitä, jotta muutoksenhakusäännösten ajantasaisuuteen on hyvä kiinnittää huomiota jatkossa sopivassa yhteydessä. Näemme, että toimivaa järjestelmää ei pidä romuttaa.

Toisaalta vieroksumme valiokuntaryhmänä myös sitä, että kuulemisaikojen alkamisesta voi tilata itselleen automaattisesti lähetettävän tiedon tai muutoin järjestetään jokin muu vaivaton tapa seurata geenitekniikan lautakunnan päätöksentekoa. Pahimmassa tapauksessa tämä voi kuitenkin jatkovalmistelussa johtaa siihen, että valitusprosesseja kehitetään lautakunnan työskentelystä, mikä ainakin periaatteessa voi johtaa päätösten viivästymisiin.

Lopuksi vielä toteamme, että on hienoa, jotta nyt tehtävät muutokset eivät koske muuntogeenisiä organismeja sisältävien elintarvikkeiden tai rehujen markkinointia.

Mielipide

Edellä olevan perusteella esitämme,

että valiokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto YmVL 7/2021 vp
Eriävä mielipide

Helsingissä 22.4.2021

Mauri Peltokangas /ps
Petri Huru /ps
Sheikki Laakso /ps